

РЕЗЮМЕТА НА ПУБЛИКАЦИИ

на гл. ас. д-р Сирма Веселинова Костадинова,
представени за участие в конкурс за заемане на академичната длъжност „доцент“
по професионално направление 2.1. Филология (Персийска литература и култура),
обявен в „Държавен вестник“, бр. 5/17.01.2025 г.

Монографията **„Пътуването“ като реалност и метафора в персийската литература и култура** (№ 1 в списъка с публикации) разглежда „пътуването“ като сюжет и като метафора в избрани произведения на персийската литературна традиция. Глава I, „Седем дни и нощи отвъд – пътуването насън и смъртта като пътуване“, въвежда в културно-религиозната среда на иранските народи, в която са съставени текстовете на Свещената книга на зороастризма – „Авеста“. Пътешествието на Вираз в божествените селения в средноперсийската „Книга за Праведния Вираз“ проектира пътуването като реалност в земния свят върху схващането за отпътуване на душата след смъртта в отвъдния свят. Текстът проследява в детайли ритуалите на подготовка за пътуването на героя, при които се откриват паралели с ритуалите, съпътстващи смъртта в зороастрийската традиция. Набелязват се сходствата между елементи от наратива за пътуването на Вираз и преданията за нощното пътуване и възнесение на пророка Мохамед в исляма.

Глава II, „Концептуалната сфера ПЪТУВАНЕ в персийския език и литература“, се фокусира върху ролята на метафората като когнитивен механизъм в процеса на разширяване на значението на думата رَاحَ [rāḫ] „път“. Въплътеният опит от пътуването в реалния свят се асоциира с абстрактни понятия като „вяра“, „истина“, „разбиране“, „очакване“. Монографията прилага като илюстрация на процеса на концептуализация избрани произведения от класическия период на персийската литература, в които رَاحَ [rāḫ] се употребява с основното и с допълнителните си значения.

Глава III, „Пътят зад „завесата на тайните“ – четиристишията на Омар Хайям и техният превод на български език“ разгръща изследването в полето на поетическата мисъл. Като отчита спорадичното попадане на *рубайте* на Омар Хайям във вниманието на изследователи на метафората, монографията демонстрира потенциала на четиристишията за достигане до характерното за персийския език и културна среда разбиране за „живота“ и „смъртта“ като пътуване.

The monograph ““Journey” as Reality and Metaphor in Persian Literature and Culture” (No. 1 in the list of publications) examines “journey” as a plot and as a metaphor in selected works of the Persian literary tradition. Chapter I, “Seven Days and Nights Beyond – the Journey in Dreams and Death as a Journey”, introduces the cultural and religious environment of the Iranian peoples, in which the texts of the Sacred Book of Zoroastrianism “Avesta” were composed. Viraz’s journey to the divine realms in the Middle Persian “Book of the Righteous Viraz” projects travel as a reality in the earthly world onto the concept of the soul’s departure after death to the afterlife. The text traces in detail the rituals of preparation for the journey, in which parallels with the rituals accompanying death in the Zoroastrian tradition may be noticed. Similarities between elements of the narrative of Viraz’s journey and the night journey and Ascension of the Prophet Muhammad in Islam are sketched.

Chapter II, “The JOURNEY Conceptual Domain in Persian Language and Literature”, focuses on the role of metaphor as a cognitive mechanism in the process of expanding the meaning of the word راه [rāh] “path”. The embodied experience of travel in the real world is associated with abstract concepts such as “faith”, “truth”, “understanding”, “expectation”. The monograph presents selected works from the classical period of Persian literature, in which راه [rāh] is used with its primary and additional meanings, as illustrations of the process of conceptualisation.

Chapter III, “The Path Behind “The Veil of Secrets” – the Quatrains of Omar Khayyam and Their Translation into Bulgarian”, broadens the scope of the study in the field of poetic thought. Considering the sporadic occurrence of the *rubaiyats* of Omar Khayyam in the attention of researchers of metaphor, the monograph demonstrates the potential of Khayyam’s quatrains for the comprehension of “life” and “death” as a journey, specific to the Persian language and cultural environment.

Монографията „Персийската „Книга за царете“ – от мит към епос“ (№ 2 в списъка с публикации) представлява преработен и допълнен вариант на дисертационния труд „Митологични образи в „Шах-наме“ на Абулгасем Фердоуси“, защитен през 2018 г., с научен ръководител доц. д-р Иво Панов. Книгата проследява присъствието на митологични образи на световни владетели, божества, демони и герои в „Шах-наме“, като поставя акцент върху начините, по които епосът моделира времевите и пространствените измерения, в които се разполагат наративите, както и качествата на персонажите, балансирайки между категориите митично и реално, свещено и земно.

Глава I, „Митология и епическа традиция“, представя изворите на познание за митологичните образи и за развитието на епическата традиция в Персия. Глава II, „Сътворението в митологичните представи и епоса“, въвежда в доислямската иранска космологична картина, като откроява основните действащи фигури и принципи в космичната битка между *Доброто* и *Злото*. Древните космогонични схващания са съпоставени с описанието на сътворението на света, слънцето, луната и човека в епоса „Шах-наме“.

Глави III, IV и V проследяват представителите на митологичната династия на Пишдадите в епоса на Фердоуси, които допринасят за развитието на културата и цивилизацията. Персонажите съхраняват отделни характеристики от образите на Първочовека, на поглъщащия света змей и героя змееборец в мита. В епическото повествование се наблюдава навлизането на елементи, характерни както за мита, така и за легендата. На всеки владетел е посветена отделна част, която съдържа етимология на името и епитетите на героя, описание на характерните черти на персонажа в епоса и препратки към митологичния и легендарния му произход на базата на текстовите извори. Изследването регистрира промяната в схващането за свещения характер на времето и пространството в мита към представите за историчност и достоверност на събитията в епическото повествование.

The monograph “The Persian “Book of Kings” – from myth to epic” (No. 2 in the list of publications) is a revised version of the dissertation “Mythological Images in the “Shāh-nameh” of Abulghasem Ferdowsi” (2018) with scientific supervisor Assoc. Prof. Dr. Ivo Panov. The book examines the representation of mythological figures, including world rulers, deities, demons, and heroes in the epic text of the “Shāh-nameh”. It emphasizes the ways in which the epic constructs the temporal and spatial frameworks within which the narratives unfold, and it observes the characteristics of these figures, highlighting their positioning within the categories of myth and reality, as well as the sacred and the terrestrial.

Chapter I, “Mythology and Epic Tradition”, delineates the sources of knowledge concerning mythological images and the evolution of the epic tradition in Persia. Chapter II, “Creation in Myth and Epic”, introduces the pre-Islamic Iranian cosmological worldview, foregrounding the principle figures and tenets in the cosmic conflict between Good and Evil. The ancient cosmogonic concepts are juxtaposed with the epic narrative in the “Shāh-nameh”, detailing the Creation of the world, the sun, the moon, and humanity.

Chapters III, IV and V investigate the representatives of the mythological dynasty of the Pishdadids in Ferdowsi’s epic, highlighting their contributions to the development of culture

and civilization. These characters retain individual traits from the archetypal images of the First Man, the world-devouring dragon, and the snake-slaying hero of myth. The study observes the incorporation of elements characteristic of both myth and legend into the epic narrative. Each ruler is discussed in a separate section, which includes the etymology of the hero's name and epithets, a description of the character's features within the epic, and references to their mythological and legendary origins based on textual sources. The study also notes the shift in the perception of the sacred nature of time and space in myth towards the concepts of historicity and authenticity of events in the epic narrative.

Статията **“When Myth Meets Epos – on the Transition of Perceptions of Time”** („Когато митът среща епоса – за трансформацията на възприятието за време“, № 3 в списъка с публикации) набелязва различни типове трансформации, свързани с представата за времето, които митологични образи и сюжети претърпяват, за да бъдат адаптирани към текста на епоса „Шах-наме“ на Абулгасем Фердоуси. Сравняват се характеристиките на времето като елемент на мита и на епическия наратив в персийската литературна традиция.

The paper “When Myth Meets Epos – on the Transition of Perceptions of Time” (No. 3 in the list of publications) examines the various transformations related to the notion of time that mythological characters and plots undergo to be integrated and adapted into the epic text of the “Shāh-nameh” of Abulghasem Ferdowsi. It compares the specific features of time as an element in myth and epic narrative within the Persian literary tradition.

Статията **„Теоретични подходи към понятието „мит“ на кръстопът между Изтока и Запада“** (№ 4 в списъка с публикации) разглежда понятието „мит“ в речниковите му дефиниции и взаимовръзките на мита с легендата и епоса, изведени в трудове на ирански и западни учени като М. Елиаде, У. Баском, Ел. Мелетински, Ж. Амузегар, М. Бахар и Аб. Есмаилпур. В подходите към мита на иранските лингвисти и литератори се проследяват влиянието и сходствата с идеите на западната наука за митовете. Статията синтезира и обобщава разнообразните възгледи към същността и значението на митовете и извежда основните черти, които отличават мита от епоса като литературен род.

The paper “Theoretical Approaches to the Notion of “Myth” at the Crossroads of East and West” (No. 4 in the list of publications) examines the concept of “myth” through its dictionary definitions and explores the interrelationships between myth, legend, and epic, as

analysed in the works of Iranian and Western scholars such as M. Eliade, W. Bascom, E. Meletinsky, J. Amuzegar, M. Bahar, and Ab. Esmailpour. The study traces the influence and similarities between the approaches to myth by Iranian linguists and literary scholars and the ideas of Western science on myths. The article synthesizes and summarizes the diverse perspectives on the meaning and significance of myths and highlights the main features that differentiate myth from epic as a literary genre.

Статията „Думата *del* – от персийската класическа литература към съвременния политически дискурс“ (№ 5 в списъка с публикации) представя دل [дел] („сърце“) в персийския език като компонент на сложни глаголи, в които се изявяват допълнителните значения на лексемата – „мисъл“, „център“, „същност“. При формирането на общото значение на глаголите се наблюдава концептуализация на абстрактни понятия като емоции и личностни качества, асоциирани с частите на човешкото тяло и техни функции и движения. Изследването върху دل [дел] като съставен компонент на фразеологични единици проследява функционирането и значението на думата в избрани примери от класическата персийска литература и очертава паралели с употребата ѝ в съвременния институционален дискурс в И.Р. Иран.

The article “The Word *Del* – from Persian Classical Literature to Contemporary Political Discourse” (No. 5 in the list of publications) examines *del* (“heart”) in the Persian language as a component of compound verbs, where additional meanings of this lexeme, such as “thought”, “center”, and “essence”, are manifested. The study observes the conceptualisation of abstract concepts, including emotions and personal qualities, associated with parts of the human body and their functions and movements, in the formation of the general meaning of these verbs. The analysis of *del* as a composite component of phraseological units traces its functioning and meaning in selected examples from classical literature, drawing a parallel with its usage in contemporary institutional discourse in the Islamic Republic of Iran.

Статията „*Gönül* и *del* в турския и в персийския политически дискурс“ (№ 6 в списъка с публикации), разработена в съавторство с ас. Нихал Йозерган (ФКНФ, катедра „Тюркология и алтаистика“), е съпоставително изследване на културните специфики на употребата на турската дума *gönül* и персийската *del* („сърце“) в съвременния институционален дискурс на лидерите на Турция и Иран – президентът Реджеп Тайип Ердоган и върховният лидер Али Хаменей. Думите, обозначаващи „сърце“, заемат централно място в официалните речи, като подсилват образността и въздействието на

политическата реторика. Авторите отбелязват ролята на типичните за източния свят поетичност и чувственост в езика за постигането на емоционално въздействие на политическата реч и задвижването на чувството за идентичност, крепяща се на *сърдечната* принадлежност към общността.

The article “*Gönül* and *Del* in Turkish and Persian Political Discourse” (No. 6 in the list of publications), co-authored with Assist. Prof. Nihal Özergan (Department of Turkic and Altaic Studies), is a comparative study of the culturally specific features of the Turkish word *gönül* and the Persian *del* (“heart”) in the contemporary institutional discourse of the leaders of Turkey and Iran – President Recep Tayyip Erdogan and Supreme Leader Ali Khamenei. The words denoting “heart” occupy a central place in official speeches, reinforcing the imagery and impact of political rhetoric. The authors note the role of poetics and sensuality in language, typical of the Eastern world, in achieving an emotional impact in political speech and fostering a sense of identity based on *heartfelt* belonging to the community.

Целта на статията **„Концептуални метафори в президентския дискурс в ИР Иран в периода 2005 – 2021 г.“** (№ 7 в списъка с публикации) е да представи основните концептуални метафори, които намират изява в дискурса на президентите Махмуд Ахмадинежад, Хасан Роухани и Ебрахим Раиси. Примерите за употреба на метафорични езикови единици са ексцерпирани от речите при встъпване в длъжност на президентите и са идентифицирани, следвайки процедурите Metaphor Identification Procedure (MIP) и Metaphor Identification Procedure Vrije Universiteit (MIPVU). Теоретичната база на изследването стъпва на Теорията за концептуалната метафора на Лейкоф и Джонсън (1980) и на Метода за критически анализ на метафората, разработен от Чартърис-Блек (2004). Анализът води до заключението, че основна част от сферите цел на метафорите са абстрактни понятия, характерни както за политическата среда, така и за иранската ценностна система, а преобладаващи при тяхната концептуализация изходни сфери са ПЪТУВАНЕ, СВЕТЛИНА, СГРАДА, КОНФЛИКТ.

The aim of the paper “Conceptual Metaphors in the Iranian Presidential Discourse in the Period 2005 – 2021” (No. 7 in the list of publications) is to present conceptual metaphors that function in the discourse of the three recent presidents of the Islamic republic of Iran: M. Ahmadinejad, H. Rouhani, and E. Raisi. The speeches delivered by these presidents during credential ceremonies have been analysed using the Metaphor Identification Procedure (MIP) and the Metaphor Identification Procedure Vrije Universiteit (MIPVU). The theoretical framework of the analysis and discussion follows the approaches to metaphor proposed by

Lakoff and Johnson (1980) and the Method for critical analysis of metaphor introduced by Charteris-Black (2004). The analysis concludes that the primary target domains of the metaphors are abstract concepts characteristic of both the political environment and the Iranian value system. Predominant source domains for their conceptualization include JOURNEY, LIGHT, BUILDING, and CONFLICT.

Статията **„Приложение на метода за идентификация на езикови метафори MIPVU в персийския език“** (№ 8 в списъка с публикации) акцентира на недостатъчното внимание в персийското езиковедие към съвременните методи за идентифициране на метафорични единици и разглежда специфики на персийския език, които имат отношение към приложението на процедурата MIPVU. Представени са характерни за персийския език словообразователни методи като транспозиция и композиция, чиито специфики рефлектират върху процеса на определяне на основното и контекстуалното значение на единиците в дискурса.

The paper “Application of the MIPVU Method for Linguistic Metaphor Identification in the Persian Language” (No. 8 in the list of publications) underscores the lack of sufficient attention in Persian linguistics to contemporary methods for identifying metaphorical units and explores the specifics of the Persian language pertinent to the application of the MIPVU procedure. It presents word-formation methods in Persian, such as transposition and composition, whose specifics impact the process of determining the basic and contextual meanings of units in discourse.

Статията **„Към образността в съвременната политическа реторика в Иран“** (№ 9 в списъка с публикации) проследява произхода на концептуализации на абстрактни понятия като „родина“, „враг“, „идентичност“, които се откриват в съвременния политически и медиен дискурс, до образци от класическия период на персийската литература. Дихотомията „свое – чуждо“ се извява в тях посредством утвърждаването на етническата, а по-късно и на националната иранска идентичност, поставена в опозиция с не-ирански елементи. Изследването очертава паралели в лингвистичния израз на принадлежността към иранската общност и разграничаването от чуждото в политическата реторика и в езика на класическия персийски епос.

The paper “Towards the Imagery of the Contemporary Political Rhetoric in Iran” (No. 9 in the list of publications) traces the origins of conceptualisations of abstract concepts such as “homeland”, “enemy”, and “identity” found in contemporary political and media discourse

to Classical Persian literature. The “own – foreign” dichotomy is manifested in the affirmation of ethnic, and later national, Iranian identity by positioning it in opposition to non-Iranian elements. The study outlines parallels in the linguistic expression of belonging to the Iranian community and the distinction from the foreign in political rhetoric and the language of classical Persian epic.

Във вниманието на статията **“Roles and Poles in Foreign Policy Discourse in Persian – a Corpus-Based Study from Conceptual Metaphor Theory Perspective”** („Роли и полюси във външнополитическия дискурс в персийския език – корпусно изследване през призмата на Теорията за концептуалната метафора“, № 10 в списъка с публикации) е политическата метафора в съвременния персийски език. Метафоричните единици, ексцерпирани от медийни материали, демонстрират връзката между концептуалните сфери ТЕАТЪР (изходна сфера) и МЕЖДУНАРОДНИТЕ ОТНОШЕНИЯ (сфера цел). Отбелязва се честотността на употребата на отделните метафорични езикови единици, както и техният дял в съдържанието на един представителен текст.

The study “Roles and Poles in Foreign Policy Discourse in Persian – a Corpus-Based Study from Conceptual Metaphor Theory Perspective” (No. 10 in the list of publications) is a corpus-based analysis of political metaphors in contemporary Persian. The article focuses on metaphorical linguistic expressions from the THEATER domain, excerpted from Iranian media. Its purpose is to examine the existence, character, and conventionality of the FOREIGN POLICY IS THEATER metaphor in Persian. To achieve this, the study illustrates the correspondences between elements of the THEATER and FOREIGN POLICY domains based on a number of representative examples. It also notes the frequency of use of metaphorical linguistic expressions and their percentage in the content of a representative text.

Статията **„Огънят като извор на метафори в персийския език“** (№ 11 в списъка с публикации) разглежда през призмата на Теорията за концептуалната метафора присъствието на думата آتش [ātaш] „огън“ и семантично свързани с нея понятия като „пламък“ и „пожар“ в съвременната персийска публицистика. Текстът очертава ролята на огъня, наред с други стихии като вода и вятър, като богат източник на словесна образност в класическия период на персийската литература. Метафорите, идентифицирани в изследването, разкриват участието на ОГЪНЯ, от една страна, като изходна сфера в концептуализацията на човешки взаимоотношения и събития, натоварени със силна емоционалност. От друга страна, статията отбелязва, че ОГЪНЯТ

като концептуална сфера цел демонстрира характеристики, свойствени за животните. Анализът извежда на преден план концептуалните метафори КОНФЛИКТИТЕ СА ОГЪН И ОГЪНЯТ Е ДИВО ЖИВОТНО.

The paper “Fire as a Source of Metaphors in the Persian Language” (No. 11 in the list of publications) utilizes the approaches of Conceptual Metaphor Theory to examine the presence of the word آتش [ātaš] “fire” and related concepts such as “flame” in contemporary Persian media materials. The text highlights the role of fire, along with other elements such as water and wind, as a rich source of imagery in the classical period of Persian literature. The metaphors identified in the study reveal the cognitive association between FIRE as a source domain and human relations and events imbued with strong emotionality as target domains. Additionally, the article notes that FIRE, as a target domain, exhibits characteristics of animals. The analysis underscores the conceptual metaphors CONFLICT IS FIRE and FIRE IS A WILD ANIMAL.

Статията **„Метафора и метонимия при персийските сложни глаголи със соматичен компонент“** (№ 12 в списъка с публикации) анализира езиковите изяви на метафората и метонимията като когнитивни механизми в персийския език, в състава на сложни глаголи със соматичен компонент („сърце“, „ръка“, „крак“, „око“, „гръб“). Изследването се базира на корпус от изрази, ексцерпирани от речи на представителни лица на ИР Иран, които демонстрират специфичната за персийската култура и мисъл концептуализация на абстрактни понятия като „доверие“, „надежда“, „безразличие“ и „авторитет“, базирана на опита от взаимодействието на тялото със заобикалящия го свят.

The paper “Metaphor and Metonymy in Persian Compound Verbs with a Somatic Component” (No. 12 in the list of publications) investigates metaphor and metonymy as cognitive mechanisms, manifested in Persian compound verbs that include somatic components (e.g., “heart”, “hand”, “leg”, “eye”, “back”). The study is based on a corpus of expressions excerpted from speeches by officials of the Islamic Republic of Iran, demonstrating the conceptualisation process of abstract concepts such as “trust”, “hope”, “indifference”, and “authority”. These concepts are specific to Persian culture and thought and are grounded in the body’s interaction with the surrounding world.

Статията **“The Word Chāy in the Persian Literature of the Qajar Period”** („Думата „чай“ в персийската литература от каджарския период“, № 13 в списъка с публикации) проследява употребата на китайската лексикална заемка چای [chāy] в езика

на художествената литература от времето на Каджарската династия в Персия. През този период е засвидетелствано широкото разпространение на практиката на пиене на чай, превърнала се в част от съвременното ежедневие и традиционния начин на живот на иранските народи. Изследването отчита начина, по който литературата отразява навлизането и популяризирането на напитката в обществото.

The paper “The Word Chāy in the Persian Literature of the Qajar Period” (No. 13 in the list of publications) traces the use of the Chinese lexical loanword چای [chāy] in the language of Persian literature during the Qajar dynasty in Persia. This period saw the widespread adoption of tea drinking, which subsequently became an integral part of the contemporary daily life and traditional customs of the Iranian people. The study examines how literature reflects the introduction and growing popularity of tea in society.

Във фокуса на статията **“China in Contemporary Persian Language: Words and Phrases Including Čin and Čini Components”** („Китай в съвременния персийски език: думи и фрази с компоненти чин и чини“, № 14 в списъка с публикации) са думи и фрази с компонентите چین [чин] („Китай“) и چینی [чини] („китайски“) в съвременния персийски език. Мотивацията на присъствието и функционирането им в езика се очертава като резултат от няколко процеса. На първо място, историческите отношения между Китай и Иран се отразяват в разпространението и популярността в класическата персийска поезия и в съвременния език на специфични китайски занаяти, талантиливи майстори, както и на китайската красота и нежност. Терминологизацията на персийския език през XIX-XX век е друг процес, при който се наблюдава калкирането на фрази, съдържащи компоненти چین [чин] и چینی [чини]. И накрая, глобализацията и свързаното с нея широко разпространение на елементи от китайската култура и гастрономия в Иран осигуряват почва за възникването и адаптирането към езика на неологизми, добре познати в обществото и в ежедневната комуникация.

The paper **“China in Contemporary Persian Language: Words and Phrases Including Čin and Čini Components”** (No. 14 in the list of publications) explores compound words and phrases in contemporary Persian that include *čin* (China) and *čini* (Chinese) components. The motivations of their presence and function in the language are discussed as outcomes of several processes. Firstly, the centuries-long relations between China and Iran have instilled specific notions of Chinese crafts and talented craftsmen, as well as Chinese beauty and tenderness, which are popular in classical Persian poetry and modern language. Another process reflecting the adaptation of calqued phrases containing *čin* and *čini* components is the

terminologization of Persian during the 19th and 20th centuries. Finally, globalization and the widespread dissemination of elements of Chinese culture and gastronomy in Iran have provided a basis for the emergence and adaptation of neologisms, which have found their way into social spheres and everyday life.

Статията „**Културните специфики – препятствие или стимул в обучението по персийски език на български студенти**“ (№ 15 в списъка с публикации) представя практики за запознаване на студентите в специалност „Иранистика“ с елементи на културата, включени в учебното съдържание на изучаваните дисциплини. Резултатите от интервюта, проведени със студенти след участието им в лятна школа по персийски език в Иран, проследяват впечатленията при досега със средата на носителите на персийския език и култура. Забелязват се добрата комуникативна компетентност на интервюираните, както и стереотипите, които оказват влияние върху реакциите им към конкретни социални практики. „Потапянето“ в средата на персийския език и култура засилва мотивацията за обучение и разширява на познанията на студентите по различни иранистични дисциплини.

The paper “Cultural Specifics – An Obstacle or Stimulus in Persian Language Learning of Bulgarian Students” (No. 15 in the list of publications) details approaches for acquainting students in “Iranian Studies” with cultural elements integrated in the curriculum of various disciplines. The results of interviews with students, conducted following their participation in a Persian language summer school in Iran, trace their impressions of the Persian language and cultural environment. The interviewees demonstrated notable communicative competence, alongside the stereotypes that affect their responses to specific social practices. The “immersion” in the Persian language and culture environment enhances motivation for learning and expands the students’ knowledge in various Iranian studies disciplines.